
DESET GODINA PROJEKTA „ZAGREBAČKI KVARTOVI” (2009. – 2019.) MUZEJA GRADA ZAGREBA

KRISTIAN STRUKIĆ □ Muzej grada Zagreba, Zagreb

sl.1.-2. Izložba „Pola stoljeća Trnskog – priča jedne generacije” (2010.)

Projekt *Zagrebački kvartovi* višegodišnji je interdisciplinarni, istraživačko-izložbeni projekt Muzeja grada Zagreba (MGZ-a) koji je pokrenut 2009. pripremanjem studijske izložbe *Pola stoljeća Trnskog – priča jedne generacije*. Izložbi otvorenoj 2010. u Muzeju grada Zagreba prethodila su terenska istraživanja, istraživanja periodike, a dijelom i arhivskoga gradiva, prikupljanje fotografija te razgovori sa stanovnicima kvarta.

Taj metodološki predložak primijenjen je i na studijskim izložbama u sljedećim etapama projekta: *Zagrebačka Dubrava – od predgrada do grada* (2012.), *Maksimir – povijest i kvartovski simboli* (2014.), *Trešnjevka – prostor i ljudi* (2017. – 2018.), *Trnje – prostor i ljudi* (2018.).

Interaktivni projekt čine i male ulične izložbe *Što je za Vas Dubrava?*, *20 kvartovskih slika starog Maksimira*, *A koje su vaše kvartovske priče?*, koje su bile postavljene u različitim zagrebačkim kvartovima kao poticaj za prikupljanje materijala iz obiteljskih albuma Zagrepčana, koji smo zajedno s materijalima iz institucija, prije svega iz bogatog fundusa Muzeja grada Zagreba, pokazali na

velikim studijskim izložbama u MGZ-u.

U studijskim izložbama objedinili smo materijale iz dvjestotinjak obiteljskih albuma i snimili stotinjak sjećanja stanovnika Zagreba. Iz fundusa Muzeja grada Zagreba iskoristili smo više stotina fotografija raznih kvartova.

Studijske izložbe imaju cilj predstaviti posjetiteljima kvartove i stanovnike spajajući pogled izvana (prostorni razvoj, izgradnju, društveni život, gospodarstvo, svakod-

nevicu) s osobnim iskustvom. Interaktivni pristup u kojemu sjećanja pojedinaca i fotografije iz obiteljskih albuma postaju važnim sadržajima scenarija izložaba pridonosi otvaranju i povezivanju MGZ-a s građanima.

U projekt su bili uključeni povjesničari, povjesničari umjetnosti, arhitekti, antropolozi i mnogi drugi. Pojedini stručnjaci autorski potpisuju tekstove u knjigama/katalogima koji su pratili studijske izložbe.

Osim toga, tijekom realizacije projekta surađivali smo s raznim kvartovskim udrugama i institucijama, počevši s muzejom novozagrebačkog naselja Trnsko još 2009./10. godine.

Projekt je imao izvrstan odjek u medijima, a na poticaj lokalnog Radija Sljeme tijekom tri sezone (od 2017.) jedanput na tjedan emitirane su i emisije u sklopu projekta *Kvartovske priče*.

Iako projekt čine brojne akcije, događanja, tematske i ulične izložbe, ipak su studijske izložbe u smislu realizacije njegov središnji dio.

Kratak pregled studijskih izložaba projekta

Izložbom *Pola stoljeća Trnskog – priča jedne generacije* predstavili smo prvo cjelovito planirano i urbanizirano novozagrebačko naselje. Na području Novog (tada Južnog) Zagreba planirano je 25 takvih stambenih zajednica, od kojih je realiziran samo dio njih. Izložba je govorila o urbanističkom konceptu kojim se tada rješavao najveći gradski problem nedostatka stanova uzrokovan velikim migracijama zbog industrijalizacije. Ujedno smo izložbom podsjetili na prelazak Zagreba na desnu obalu Save. Važan dio izložbe govorio je o životu u naselju, svakodnevicu, međusobnom povezivanju stanovnika i

sl.3. Izložba „Maksimir – povijest i kvartovski simboli” (2014.)

sl.4. Izložba „Zagrebačka Dubrava – od predgrađa do grada” (2012.)

stvaranju „kvartovskog duha”.

Izložbom *Zagrebačka Dubrava – od predgrađa do grada* predstavili smo područje smješteno na istočnom dijelu Zagreba, koje administrativno postaje dio gradske cjeline krajem 1940-ih i početkom 1950-ih godina. Područje Dubrave bilo je prikazano u današnjim administrativnim granicama, s naglaskom na prostor uže Dubrave, koji se nalazi između Oporovečke ulice i produžene Branimirove. Administrativno je Dubrava danas podijeljena na gradske četvrti Gornju i Donju Dubravu.

Izložba je predstavila spomenuto zagrebačko područje od trenutka kada ono počinje dobivati prve urbane vizure, tj. kada počinje njegova transformacija iz prostora na kojemu se nalaze zagrebačka prigradska sela – odnosno predgrađa – do punopravne gradske cjeline.

Dubrava je prikazana kao cjelina, ali smo predstavili i pojedine njezine dijelove, naselja poput Studentskoga grada, Klake, Trnovčice, Dubca, Novog Retkovca itd.

Izložba *Maksimir – povijest i kvartovski simboli* predstavila je povijest Maksimira, čiji je ubrzani razvoj počeo nakon 1900., kada je Maksimir pripojen Zagrebu.

sl.5. Izložba „Trešnjevka – prostor i ljudi“ (2017./18.)

sl.6.-7. Izložba „Trnje – prostor i ljudi“ (2018.)

Autor fotografija: Miljenko Gregl, Muzej grada Zagreba

Slijed tema unutar izložbenog prostora okvirno je preslikao model maksimirskog područja, pri čemu smo istaknuli važnija mjesta tog prostora, ali i Zagreba u cjelini, poput parka Maksimira i Zoološkog vrta, maksimirskog stadiona i GNK-a *Dinamo*, Maksimirske ceste i prvih obrtnika, Kvaternikova trga, starih stambenih naselja (Stare Peščenice, Željezničarske kolonije i Gogoljina brige), tvornice Patria, Fotokemika, RIZ i Kraš, stare škole i crkve iz Remeta te bukovačkih ljetnikovaca, škola, bolnice Jordanovac, Lašćine itd.

Podloga istraživanja i prezentacije izložbe *Trešnjevka – prostor i ljudi* bile su granice današnjih trešnjevčkih gradskih četvrti (Trešnjevke sjever i Trešnjevke jug), a ubrzo nakon Trešnjevke postavili smo izložbu *Trnje – prostor i ljudi*. Dvema izložbama istovjetnog koncepta i s povezujućim temama usporedili smo povijest Trnja i Trešnjevke. Promjene u prostoru, koji je postao dijelom Zagreba već njegovim administrativnim ujedinjenjem 1850., bile su zanimljive za istraživanje i prezentaciju.

Izložbe su govorile o transformaciji tih prostora od njihove pojave na kartama i regulacijama Zagreba u 19. stoljeću, preko bujanja radničkog *slama* i/ili o životu sela, pokušaju konsolidiranja tog dijela grada u razdoblju između dva svjetska rata do urbanizacije i ubrzane modernizacije nakon Drugoga svjetskog rata te postupne integracije tih prostora u gradsko tkivo.

Pritom smo predstavili gradske četvrti Trešnjevke kao cjelinu, ali smo pokazali i pojedina naselja tog prostora (Staru Trešnjevku, Voltino, Ciglenicu, Ljubljanicu, Remizu, Pongračevo, Rudeš, Knežiju, Horvate, Srednjake, Gajevo, Gredice, Staglišće, Jarun, Vrbane, Prečko).

Trnje smo također predstavili kao cjelinu nastojeći učiniti vidljivima i razne dijelove gradskih četvrti, povijesna naselja i prostore s vlastitim (pod)identitetom: Cvjetno naselje, Vrbik, Martinovku, Staro Trnje, Kruge, Savicu, Sigećicu i Kanal.

Osim navedenih studijskih i uličnih izložaba, u sklopu pedagoškog odjela MGZ-a i u suradnji s lokalnim školama postavili smo i manje tematske izložbe.

Zaključak. Projekt *Zagrebački kvartovi* proteklih je godina spajao predmete i fotografije iz fundusa Muzeja grada

Zagreba, ali i drugih baštinskih institucija te prikupljene fotografije iz obiteljskih albuma sa snimljenim sjećanjima stanovnika i istraženim novinskim člancima.

Sve to objedinili smo interdisciplinarnim, studijskim pristupom izložbama koje smo priredili, pri čemu smo naglasak stavljali na kontinuiranu interakciju Muzeja grada Zagreba sa sugrađanima tijekom deset godina trajanja projekta. Tako smo dobili priliku za pogled na Zagreb i njegove kvartove i iz perspektive njegovih stanovnika.

Primljeno: 15. lipnja 2020.

TEN YEARS OF THE ZAGREB NEIGHBOURHOODS PROJECT (2009-2019) OF ZAGREB CITY MUSEUM

The Zagreb Neighbourhoods project is a several-year-long interdisciplinary research and exhibition project of Zagreb City Museum that started in 2009.

Brought together in the study exhibitions are materials from some two hundred family albums, while a hundred-odd memories of Zagreb inhabitants have been recorded. Several hundred photographs of the various neighbourhoods from the museum's holdings have also been used. The study exhibitions have endeavoured to present to the visitors the neighbourhoods and their inhabitants by combining the view from outside (the physical development, building, social life, business, everyday life) with personal experience. An interactive approach in which memories of individuals and photos from family albums become important contents of the scenarios of the exhibitions contributes to the museum's outreach and its connectivity with the citizens.